

دفتر توسعه آموزش (EDO)
طرح دوره (Course Plan)

نام دوره (درس): ارزیابی اثرات طرح های توسعه بر سلامت و محیط

نام گروه آموزشی: مهندسی بهداشت محیط

نام مدرس/مدرسان: دکتر عباس شاهسونی

رشته/مقطع تحصیلی جمعیت هدف: مهندسی بهداشت محیط / دکتری تخصصی

نوع و تعداد واحد: ۲ تئوری ۲ عملی هر دو

نیمسال تحصیلی: اول ۱۴۰۳-۱۴۰۲ مکان اجرا: دانشکده بهداشت و ایمنی روز/ساعت کلاس: سه شنبه/۱۷-۱۵

هدف کلی دوره: در پایان این درس دانشجو باید قادر باشد با تکیه بر آموزه های خود، از روش ها و فنون ارزیابی اثرات توسعه بر محیط زیست و با عنایت به تاثیرات ویژه بهداشت محیطی طرح های توسعه و بهره گیری از شناخت فعالیت ها و فرایندهای هر طرح به صورت موردی و یا گروهی، اثرات و پیامدهای ناشی از آنها را شناسایی، پیش بینی و ارزیابی نموده، مخاطرات بهداشت محیطی منتج به بروز خطر و آسیب سلامتی را در صورت نیاز مورد ارزیابی قراردادده و سپس بهترین گزینه انجام آن طرح را معرفی کرده و راهکارهای کاهش آثار منفی، یهسازی و مدیریت آثار از جنبه بهداشت و محیط زیست را برای طرح مورد نظر ارائه نماید.

اهداف اختصاصی دوره (رفتاری)^۱

از فراگیر انتظار می رود در پایان دوره آموزشی بتواند:

تعاریف و مفاهیم ارزیابی زیست محیطی، ارزیابی اثرات بهداشت محیطی و ارزیابی اثرات بر سلامت را بیان نماید.

اهمیت مدیریت محیطی در تامین امنیت سلامت و رویکرد توسعه و سلامت را توضیح دهد.

آثار و پیامدهای بهداشتی طرح های توسعه (بیماری های واگیر، بیماری های غیرواگیر، سوء تغذیه، حوادث، ناتوانی های جسمی و ذهنی) را بیان نماید.

ارتباط بین مخاطرات بهداشتی و طرح های توسعه و جایگاه سلامت انسان در ارزیابی اثرات بهداشتی را توضیح دهد.

^۱ منظور از اهداف رفتاری، بیان انتظارات اساتید برحسب رفتار قابل مشاهده و اندازه گیری می باشد و با افعال رفتاری همچون تحلیل کردن، پیش بینی کردن، توضیح دادن، مجزا کردن، تقسیم کردن، نوشتن، محاسبه کردن، کشیدن و ... بیان می شود.

دفتر توسعه آموزش (EDO)
طرح دوره (Course Plan)

ارتباط HIA و EHIA با ارزیابی پیامدهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی - اجتماعی را توضیح دهد.
نحوه آماده سازی اطلاعات اولیه برای غربالگری و تعیین نیاز به EHIA در طرح های توسعه (آماده سازی داده های خام، آماده سازی نقشه ها، تهیه گزارش های محلی و منطقه ای) را بیان نماید.
نحوه غربال گری حیطه و فعالیت های نیازمند ارزیابی (سیاست ها، برنامه ها، قوانین، طرح ها، پروژه ها) را بیان نماید.
مبانی و معیارهای تعیین عمق و محدوده مطالعات ارزیابی اثرات بهداشتی را توضیح دهد.
مفاهیم و شیوه شناسایی و تعیین نوع و ویژگی پیامدها در مطالعات ارزیابی اثرات بهداشتی را بیان نماید.
مفاهیم و روش پیش بینی و ارزیابی پیامدها در مطالعات ارزیابی اثرات بهداشتی را بیان نماید.
روش های کاربرد ارزیابی کمی و کیفی در مطالعات ارزیابی اثرات بهداشتی را بیان نماید.
نحوه کاربرد سم شناسی و اپیدمیولوژی در مطالعات ارزیابی اثرات بهداشتی را توضیح دهد.
ارزیابی مقدماتی بهداشتی (IHA) با رویکرد ارزیابی سریع در مطالعات ارزیابی اثرات بهداشتی را توضیح دهد.
شیوه ارائه توصیه ها، ارائه گزارش ارزیابی مقدماتی و ملاحظات مهم در مطالعات ارزیابی اثرات بهداشتی را ذکر نماید.
قوانین و مقررات ملی و بین المللی در حفاظت از سلامت و بهداشت را توضیح دهد.
مطالعات موردی از طرح های نیازمند EHIA شامل صنایع نفت و گاز و پتروشیمی، فلزات اساسی، سدسازی و... ارائه نماید.

سرفصل های آموزشی دوره		
شماره جلسه	عنوان یا موضوع	مدرس / مدرسین
۱	کلیات	عباس شاهسونی
	تعاریف و مفاهیم ارزیابی زیست محیطی	****
	درسهای اخذ شده از ارزیابی اثرات توسعه بر محیط زیست	****
	تعاریف و مفاهیم ارزیابی اثرات بهداشت محیطی	****
	تعاریف و مفاهیم ارزیابی اثرات بر سلامت	****
	لزوم انجام ارزیابی اثرات بهداشت محیطی و سلامت طرح های توسعه	****
۲	اهمیت مدیریت محیطی در تامین امنیت سلامت	****

دفتر توسعه آموزش (EDO)
طرح دوره (Course Plan)

****	پایداری محیط و سلامت	
****	رویکرد توسعه و سلامت	
****	برهمکنش های محیطی و سلامت	
****	مروری بر آثار و پیامدهای بهداشتی طرح های توسعه	۳
****	مهم ترین مخاطرات بهداشتی (بیماری های واگیر، بیماری های غیرواگیر، سوء تغذیه، حوادث، ناتوانی های جسمی و ذهنی)	
****	تشریح ارتباط بین مفاهیم بهداشتی و توسعه	۴
****	تشریح ارتباط بین مخاطرات بهداشتی و طرح های توسعه	
****	تشریح جایگاه سلامت انسان در ارزیابی اثرات بهداشتی	
****	تشابه و تمایز مطالعات مختلف ارزیابی (EIA، EHIA، SIA، HIA، E&HIA)	
****	ارتباط EHIA، EIA، HIA	
****	ارتباط HIA و EHIA با ارزیابی پیامدهای اجتماعی	۵
****	ارتباط HIA و EHIA با ارزیابی پیامدهای اقتصادی	
****	ارتباط HIA و EHIA با ارزیابی پیامدهای فرهنگی - تاریخی و..	
****	به کار گیری آموزه های EIA در ارزیابی اثرات بهداشتی	
****	شاخص های عدالت در سلامت و ارزیابی اثرات بهداشتی	
****	ارتباط علوم انسانی، اجتماعی و ارزیابی اثرات بهداشتی	
****	چگونگی به کار گیری شواهد در ارزیابی	

دفتر توسعه آموزش (EDO)
طرح دوره (Course Plan)

****	آماده سازی اطلاعات اولیه برای غربالگری و تعیین نیاز به EHIA در طرح های توسعه (آماده سازی داده های خام، آماده سازی نقشه ها، تهیه گزارش های محلی و منطقه ای)	۶
****	تشریح روش شناسی مطالعات ارزیابی اثرات بهداشتی	
****	تعیین الزامات و نیازمندیهای اساسی در مطالعه	۷
****	مفاهیم، شیوه ها و مراحل غربالگری	
****	غربال گری حیطه و فعالیت های نیازمند ارزیابی (سیاست ها، برنامه ها، قوانین، طرح ها، پروژه ها)	
****	غربالگری طرح های نیازمند ارزیابی (تشریح غربالگری حقوقی و منطبق پرسشگری)	
****	غربالگری فعالیت ها	
****	غربالگری پیامدها	
****	غربالگری نوع مطالعه (مطالعه سریع و مقدماتی، مطالعه جامع)	
****	مفاهیم، شیوه ها و مفاهیم هدف گذاری	۸
****	مبانی و معیارهای تعیین عمق مطالعه	
****	مبانی و معیارهای تعیین محدوده مطالعه	
****	روش های تامین داده ها در تعیین عمق و محدوده	
****	مفاهیم و شیوه شناسایی فعالیت های موجد پیامد	۹
****	مفاهیم و شیوه شناسایی و تعیین نوع و ویژگی پیامدها	
****	مفاهیم و روش پیش بینی و ارزیابی پیامدها	۱۰
****	روش های پشت میزی و کارشناسی	

دفتر توسعه آموزش (EDO)
طرح دوره (Course Plan)

****	روش های پویایی گروه	
****	روش های مبتنی بر داده های تاریخی	
****	روش های مبتنی بر شواهد	
****	روش های مبتنی بر تخطی از معیارها	
****	روش های مبتنی بر احتمال و همه گیر شناسانه	
****	تشریح روش های کاربرد ارزیابی کیفی	۱۱
****	تشریح روش های کاربرد ارزیابی کمی	
****	کاربرد مفاهیم سم شناسی در ارزیابی	۱۲
****	کاربرد اپیدمیولوژی محیطی در ارزیابی	
****	تشریح ارزیابی و مدیریت خطر سلامت	
****	تشریح محدودیت ها و چالش ها در انتخاب روش مناسب	
****	تشریح ارزیابی مقدماتی بهداشتی (IHA) با رویکرد ارزیابی سریع	۱۳
****	تعیین فاکتورهای بهداشتی مورد بررسی	
****	تعیین فاکتورهای محیطی مورد بررسی	
****	تعیین فعالیت ها و عناصر فعالیتی مورد بررسی	
****	شیوه ارائه توصیه ها	۱۴
****	شیوه ارائه گزارش ارزیابی مقدماتی	
****	ملاحظات مهم در مطالعات	

دفتر توسعه آموزش (EDO)
طرح دوره (Course Plan)

****	ملاحظات بهداشتی	
****	ملاحظات و الزامات حقوقی	
****	استانداردهای مورد نیاز	
****	تشریح منابع و نیازمندی‌ها در مطالعه	
****	تشریح شیوه برنامه ریزی مورد نیاز در مطالعه	
****	تشریح روش‌های کاهش پیامدها	۱۵
****	شناخت فعالیت‌های مهم نیازمند کنترل	
****	شناخت پیامدهای مهم نیازمند توجه	
****	ارائه توصیه‌های مفهومی	
****	ارائه توصیه‌های فرایندی	
****	ارائه محدودیت‌ها و امکانات در کاربرد توصیه‌ها	
****	تشریح روش‌های مدیریت محیطی برای حفاظت از سلامت انسانی در برابر طرح‌های توسعه	۱۶
****	تشریح چگونگی کاربرد مفاهیم محیط زیست و توسعه در کاهش پیامدها	
****	تشریح مفاهیم پایداری و سازگاری با محیط و نقش آن در کاهش پیامدها	
****	تشریح قوانین و مقررات ملی و بین‌المللی در حفاظت از سلامت و بهداشت	
****	تشریح جایگاه و نقش فعالیت‌های غیر دولتی در حفاظت از سلامت و بهداشت	
****	تشریح روش‌های در نظرگیری ملاحظات بهداشتی در ارزیابی زیست محیطی	
****	ارائه مطالعات موردی از طرح‌های نیازمند EHIA	۱۷

دفتر توسعه آموزش (EDO)
طرح دوره (Course Plan)

****	طرح های راه سازی و ارتباطات	
****	معدنکاری	
****	تامین انرژی	
****	کشاورزی و آبیاری و ماهیگیری و شیلات	
****	دامداری و خدمات عمومی (درمانی، تامین آب و فاضلاب، زباله)	
****	صنایع نفت و گاز و پتروشیمی	
****	صنایع فولاد و فلزات اساسی	
****	سدسازی و توسعه منابع آب و خاک	
	امتحان پایان ترم	۱۸

شیوه (های) تدریس:

- ارسال منابع و محتوای لازم
- سخنرانی بازخوردی
- پرسش و پاسخ
- ارائه تکلیف

وسایل کمک آموزشی:

- PowerPoint
- White board
- کامپیوتر و اینترنت

دفتر توسعه آموزش (EDO)
طرح دوره (Course Plan)

شیوه (های) ارزشیابی های دوره:

- انجام یک مطالعه ارزیابی اثرات و پیامدهای بهداشت محیطی برای یک طرح فرضی توسعه به صورت گروهی توسط دانشجو، برگزاری جلسه دفاع از نتایج و ارائه گزارش مکتوب (۲۰ درصد)
- بررسی نقادانه یک گزارش انجام شده توسط دانشجو (۲۰ درصد)
- انجام یک مطالعه مرور ساختار یافته در ارتباط با یکی از مفاهیم انتخابی از درس و ارائه سخنرانی درباره آن توسط دانشجو (۲۰ درصد)
- حضور فعال در کلاس، پرسش و پاسخ در کلاس - تکالیف (۲۰ درصد)
- امتحان پایان ترم (۲۰ درصد)

منابع مورد استفاده (فارسی و انگلیسی):

- 1) Birely, M. H. "The Health Impact Assessment of Development Projects" , UK,HMSO , 1995
- 2) Turnbull R.G.H, "Environmental and Health Impact Assessment of Development Projects: A Handbook for Practitioners " , Routledge mot E F & N Spon ,1992
- 3) BMA, " Health and Environmental Impact Assessment " , Earthsean , 2000
- 4) Clark, M. "Environmental Assessment " , 2000 , Johnwitary, UK
- 5) Kemm , John , etal. , ((HIA , concept ,theory , ttechniques and applications)) , Oxford University Press , 2004
- 6) Kemm , John ..etal. , (HIA , post achievement , current understanding , and future progress)).Oxford University Press , 2013
- 7) Hodge, a., ((Good practice guidance on health impact assessment)), ICMM , 2010